

LÓSZÁLLÍTÓ KISTEHERAUTÓHOZ KAPCSOLÓDÓ SZERZŐI JOGOK

SZJSZT-25/2019

A megkereső által feltett kérdések

- 1. A megkereső jogelődje által tervezetett, poliészterdarabokból álló lószállító kisteherautó felépítményének éleit és hátulját, valamint a kisteherautó vezetőfülkéjének tetejét burkoló keretszerelvény szerzői jogi oltalom alatt áll-e?*
- 2. Amennyiben a Szerzői Jogi Szakértői Testület úgy találja, hogy a keretszerelvény mint mű szerzői jogi oltalom alatt áll, állapítsa meg, hogy ezt a művet többszörözték-e a csatolt fényképeken dokumentált, a versenytárs lószállító kisteherautója gyártása során!*

Tényállás

Az alábbiakban összefoglaljuk a feltett kérdések megválaszolása szempontjából releváns tényállást.

Megkereső két ló szállítására alkalmas lószállító kisteherautók gyártásával foglalkozik. A gyártás során a kisteherautó rakterét alkotó felépítményt szerel alvázakra, amely felépítményre a megkereső jogelődje által tervezetett, poliészterdarabokból álló keretszerelvény kerül. A keretszerelvény a felépítmény hátulját burkoló hátfalat, a felépítmény éleit burkoló élburkolókat és a kisteherautó vezetőfülkéjének tetejét borító hálófülkét tartalmaz.

A megkereső megkereséséhez több elektronikus fájlt is mellékel, ezek a következők:

- „Késztermék.rar” nevű tömörített mappa, azon belül hét fénykép („kép 1” – „kép 7” elnevezésű, jpg kiterjesztésű fájlok), amelyekből az első hat kép egy kisebb méretű alvázon kialakított lószállító kisteherautó különböző nézetből készült fényképei, a hetedik kép egy nagyobb méretű alvázon kialakított lószállító kisteherautó oldalnézete, amelyen a kisebb alvázú kisteherautóhoz képest eltérően megvalósított ajtó és oldalsó ablak figyelhető meg. Mindegyik lószállító kisteherautón megfigyelhető a keretszerelvény.
- „Visuals.rar” nevű tömörített mappa, azon belül hat látványterv látható kétféle méretű alvázra szerelt lószállító kisteherautóról, amelyek egyikének sem egyezik meg a lóbevezető ajtó felőli oldalnézete a Késztermék.rar mappában szereplő oldalnézeti fényképekkel. Ugyanakkor mindegyik lószállító kisteherautón megfigyelhető a keretszerelvény.

- „Contract.pdf” nevű fájl, amelynek tartalma egy 2015. 03. 01-i keltezésű vállalkozási keretszerződés a megrendelő és a vállalkozó között egy lószállító kisteherautó felépítményének formatervezésére.
- „Gmail – design proposal.pdf” nevű fájl, amely a keretszerelvénnyel tervezésének folyamatát dokumentálja, e-mailben folytatott levelezést tartalmazza.
- „visuals_4_3D terv.pdf” nevű fájl, amely a felépítményre kerülő poliészterdarabokból összeállított keretszerelvénnyel forgatható háromdimenziós képe.
- „műanyag elemek_2015_10_13.pdf” nevű fájl, amely a keretszerelvénnyel poliészterdarabjainak tervrajza.
- „Agreement Property Rights.pdf” nevű fájl, amely egy megállapodás a „kisteherautóra szerelhető lószállító felépítmény” megjelölésű lószállító járművön fennálló szellemi alkotáshoz fűződő jogok átruházásáról a megrendelő és a megkereső kft. között.
- „Képek karikázva.pdf” nevű fájl, amely a versenytárs lószállító kisteherautójának gyártását dokumentálja. A fényképeken jól látható a versenytársi kisteherautó karakterének éleit és hátulját, valamint a kisteherautó vezetőfülkéjének tetejét burkoló váz (továbbiakban: „versenytársi keretszerelvénny”).

Az eljáró tanács szakvéleménye

Előzetes megállapítások

a) A SZJSZT kizárólag szerzői jogi tárgyú kérdésekben adhat szakvéleményt.¹

Az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást.²

b) Az ügy tárgyát képező keretszerelvénnyel mint szerzői művön két pozitív feltétel fennállása esetén áll fenn szerzői jogi védelem. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: az Szjt.) 1. §-ának (2) bekezdése szerint az első feltétel, hogy az alkotás mint eredmény az irodalom, a tudomány és a művészet alá tartozzon.

A szerzői jogi védelem fennállásának másik pozitív feltételét az Szjt. 1. §-ának (3) bekezdése határozza meg: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből

¹ A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) – a testület feladatai cím alatt – kimondja, hogy a testület a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 101. § (1) és (3) bekezdésében megjelölt ügyekben szakértői véleményt ad bírósági vagy hatósági megkeresés, vagy megbízás alapján. E rendelet alkalmazásában szerzői jogi jogvitás ügy az Szjt.-ben szabályozott szerzői, szomszédos és adatbázis-előállítói jogok érvényesítésével összefüggő bármely jogvita. Az Szjt. 101. § (3) bek. szerint a Szerzői Jogi Szakértő Testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben.

² R. 8.§ (1) bek.

fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

Az 1. §-hoz fűzött miniszteri indokolás ehhez a következőket teszi hozzá: „A törvény a magyar és a nemzetközi szerzői jogi felfogásban egyaránt általánosan elfogadott elvet tükröz annak egyértelművé tételével, hogy a szerzői jogi védelem az alkotást a szerzői szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, nem is lehet.”

c) Az eljáró tanács utal az Európai Unió Bíróságának (EUB) a *Cofemel*-ügyben³ hozott ítéletére, amely bemutatja a mű minősítésre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot (29–35.).

- A „mű” fogalma két elem együttes fennállását feltételezi. E fogalom egyrészt valamilyen eredeti teljesítmény fennállását jelenti abban az értelemben, hogy az a szerzőjének saját szellemi alkotása. Másfelől a „műnek” minősítés azon elemekre korlátozódik, amelyekben a szerző ilyen alkotása megnyilvánul.
- Ami az első elemet illeti, ahhoz, hogy egy művet eredetinek lehessen tekinteni, egy szerre szükséges és elegendő az, hogy az alkotója személyiségét tükrözi, valamint annak szabad és kreatív döntéseiben jut kifejeződésre.
- Amennyiben viszont a teljesítmény megvalósulását olyan műszaki megfontolások, szabályok vagy kötétségek vezérelték, amelyek az alkotási szabadság gyakorlásának nem engedtek teret, e teljesítmény nem tekinthető úgy, hogy az ahhoz szükséges eredetiséggel bír, hogy műnek minősülhessen.
- A második elemet illetően a „mű” fogalma szükségszerűen magában foglalja a kellő pontossággal és objektivitással azonosítható teljesítmény létét.

Az ítélet rámutat a konkrét ügyben arra, hogy „az a körülmény, hogy valamely formatervezési minta esztétikai hatást vált ki, önmagában nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy e minta az alkotójának szabad döntését és személyiségét tükröző szellemi alkotásnak minősül-e, és így megfelel e a jelen ítélet 30. és 31. pontjában felidézett eredetiség követelményének.” (54.)

d) Az SZJSZT 38/2003 számú szakértői véleménye a testület gyakorlatát tükrözve rámutat arra, hogy milyen szellemi alkotás minősülhet szerzői műnek: „Olyan szellemi alkotás, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgálata.”⁴

³ C-683/17. sz. ügy, 2019. szeptember 12.; ECLI:EU:C:2019:721.

⁴ Lásd: A szerzői jog a gyakorlatban – A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye (1997–2003), KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, 2004, p. 77.

- e) A fentiekből következik, hogy a megkereső első kérdésének megválaszolásához elengedhetetlen annak a vizsgálata, hogy a szerző milyen meglévő alkotások ismeretében valósította meg a keretszerelvényt.
- A korábbi minták feltárása és annak eldöntése, hogy azokról a szerző tudott-e, elsősorban bizonyítási kérdés. Az eljáró tanács bizonyítási eljárást nem folytat le, azonban tájékozódás céljából interneten megnézte, hogy jelenleg, illetve a keretszerelvénnyel tervezését megelőzően, vagyis 2015 előtt milyen lószállító kisteherautókat forgalmaztak. Az utóbbira nézve elsősorban használatos-kereskedések által interneten kínált, 2015-nél régebbi évjáratú lószállító kisteherautók jelentettek támpontot. Az eljáró tanács a keretszerelvényt egyéni, eredeti jellegét ezekhez képest vizsgálta meg.
- f) A megkereső első kérdése eredetileg az általa gyártott lószállító kisteherautók „poliészterdarabokból álló felépítményére” vonatkozott, azonban a megkereső 2019. október 18-i pontosításából egyértelműen kiderült, hogy megkereső, illetve jogelődje csak a poliészterdarabokból álló keretszerelvényt tervezette és gyártja saját maga. A felépítmény egyéb részei (falak, ajtók, ablakok, lámpák, kilincsek stb.) a megkereső a kereskedelmi forgalomban kapható termékekből szerzi be, ezek kiválasztása, elrendezése lószállító kisteherautónként eltérhet. Mivel nincs egyetlen, jól meghatározott felépítmény, amelynek vizsgálni lehetne a szerzői jogi védelmét, továbbá mivel csak a keretszerelvénnyel, amelyet a megkereső elmondása alapján saját műnek tekint, ezért az eljáró tanács a megkereső kérdéseit a „visuals_4_3D terv.pdf” nevű fájlban látható keretszerelvényre vonatkoztatta, az ebből nyomtatott háromdimenziós nézetek a jelen szakértői vélemény 1. sz. mellékletét képezik.

A megkereső kérdései

- 1. A megkereső jogelődje által tervezetett, poliészterdarabokból álló lószállító kisteherautó felépítményének éleit és hátulját, valamint a kisteherautó vezetőfülkéjének tetejét burkoló keretszerelvénnyel szerzői jogi oltalom alatt áll-e?*

A keretszerelvénnyel az ipari tervezőművészet területére esik: az ipari tervezőművészeti alkotás valamely ipari termék esztétikai szempontok szerinti külső megjelenésének kialakítása. Ezért a keretszerelvénnyel az Sztj. 1. §-ának (2) bekezdésében foglalt példálózó felsorolás o) pontja alá tartozik mint ipari tervezőművészeti alkotás, ily módon kétségkívül tárgya lehet szerzői jogi védelemnek.

Annak a kérdésnek az eldöntéséhez, hogy a keretszerelvénnyel a szerző saját szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti alkotásnak tekinthető-e, az eljáró tanács a következőket vette figyelembe.

Egy lószállító kisteherautó alvázához épített felépítmény éleit és hátulját, valamint a kisteherautó vezetőfülkéjének tetejét burkoló keretszerelvény külső formáját tekintve egyéni, eredeti kifejezőmódra csak szűk körben van lehetőség: a felépítmény méretét alapvetően az alváz és a szállítandó lovak mérete határozza meg, a burkolóelemek szükségszerűen ehhez igazodnak, a felépítmény hátsó falának burkolásakor tekintettel kell lenni a funkcionális elemekre (ajtó, lámpák), a vezetőfülke tetejének burkolatát pedig részben aerodinamikai szempontok korlátozzák.

Más lószállító kisteherautók formájával összevetve az eljáró tanács azt tapasztalta, hogy a szerző kihasználta a rendelkezésére álló szűk mozgásteret, hogy saját szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti alkotást hozzon létre. Különösen a következő formai jegyek összességében érhető utol a keretszerelvény egyéni, eredeti jellege:

- i) A keretszerelvénynek a felépítmény felső hosszanti éleire kerülő élburkolói legömbölyítettek, és enyhe U-alakot formálnak⁵ a felépítmény tetején.
- ii) A vezetőfülke tetejét borító, negyed körív mentén lefutó hálófülke két oldala az említett élburkoló folytatásaként van kialakítva, megtartva annak legömbölyített jellegét, és határozottan elkülönülve a hálófülke falának frontális részétől. A hálófülkének a vezetőfülke felőli alsó szélén közepén elkeskenyedő díszítőcsík fut körbe, amelynek kiszélesedő két oldala ráfut az élburkolók folytatásának szintén kiszélesedő alsó végére. Az eljáró tanács a hálófülkén elhelyezett, a gyártó nevére utaló logót a szerzői jogi védelem megítélése szempontjából figyelmen kívül hagyta.
- iii) A keretszerelvénynek a felépítmény hátoldalát borító hátfala szintén az élburkolók ívét követi felül. A hátfal szélső tartománya minden irányból enyhe lekerekítéssel meg van nyújtva hátrafelé, és a hátsó ajtót övező enyhén boltíves élbe fut bele. A jármű hátsó lámpáinak több befogadónylás van kialakítva: alul a boltíves él lábát megtörő egy-egy vízszintes irányban megnyújtott nyílás van kiképezve, az ajtó felett a boltíven belül egy keskeny vízszintes féklámpa kivágása található, kétoldalt felül pedig a hátfal boltívre ráfutó, lekerekített részén két süllyesztett nyílás van kialakítva a jármű felső lámpái számára. A két alsó lámpa egy horonyba van ágyazva, amelynek felső határoló éle vízszintes, alsó határoló éle pedig a hátsó ajtó két oldalánál trapéz alakban megemelkedik, így a hátsó ajtó felületében a horony egyenletes vastagságú vízszintes csatornát képez, azon kívül pedig a hátfal szélei felé kiszélesedik. A hátfal aljában a horony ívét követő, lekerekített trapéz alakban megemelt rész van, amely alá ahhoz igazodó lekerekített trapézformájú elem van beillesztve. Ez utóbbit található a vonóhorog és még egy vízszintes nyelv, amely feltehetően szintén funkcionális elem.

⁵ Az eljáró tanács a következtetését annak figyelembevételével tette, hogy nem ismeretlen jelenleg az ilyen kisebb méretű lószállító autóknál a tető negatív íves, hullámos kialakítása (arra vonatkozóan nincs az eljáró tanácsnak információja, hogy az ilyen lószállító autó már 2015 előtt ismert volt-e).

iv) A keretszerelvénynéka felépítmény alsó hosszanti éleit burkoló eleme más lószállítóknál látotthoz képest határozottan vastagabb, a kerék felett a kerék ívét követő darab úgy van kialakítva, hogy annak a vastagsága nem állandó, hanem a kerék legfelső pontja felett a legvastagabb, attól mindkét irányban pedig egyenletesen csökkenő.

Az egyéni, eredeti jelleg megléte abban az esetben eredményez szerzői jogi védelmet, ha az a szerző saját szellemi tevékenységéből fakad, és nem egy másik mű szolgai másolásának eredménye. Az eljáró tanácsnak nem volt oka feltételezni, hogy az *i)–iv)* pont alatt felsorolt jellegzetességekkel bíró egyéni, eredeti alkotást a szerző ne a saját szellemi tevékenysége eredményeként hozta volna létre, ezért az eljáró tanács megállapítja, hogy a keretszerelvénnyel az Sztj. 1. § (3) bekezdésének is eleget tesz. A tervezési folyamatot bemutató levelezés egyértelműen jelzi, hogy saját szellemi alkotásról van szó, amelynek a legkarakteresebb dizájn-eleme a hátsó fal kialakítása.

Összefoglalva: a keretszerelvénnyel a szerzői jog által védett alkotásnak kell tekinteni.

2. Amennyiben a Szerzői Jogi Szakértői Testület úgy találja, hogy a keretszerelvénnyel mint mű szerzői jogi oltalom alatt áll, állapítsa meg, hogy ezt a művet többszörözték-e a csatolt fényképeken dokumentált, a versenytárs lószállító kisteherautója gyártása során!

A „Képek karikázva.pdf” nevű fájlban látható versenytársi keretszerelvénnyel készített fényképek a jelen szakértői vélemény 2. sz. mellékletét képezik.

A Sztj. 18. § (1) bek. szerint a szerző kizárólagos joga, hogy művét többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon.

Általában elmondható, hogy ha egy mű egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, akkor egy azzal megegyező másik mű esetén igen csekély a valószínűsége, hogy nem szolgai másolásról van szó. Ugyan a jelen esetben funkcionális tárgyról van szó, és így a lehetséges kifejezési módok szűk határok között mozogtak, de, mint a fentiekből következik, van helye az egyéni, eredeti jelleg meglétének.

Az EUB a *Cofemel*-ügyben⁶ rámutatott arra, hogy amennyiben a teljesítmény a mű fogalmi elemeivel [lásd a fenti *c)* pontban] rendelkezik, és így műnek minősül, e minőségében szerzői jogi oltalomban kell részesíteni azzal a pontosítással, hogy ezen oltalom terjedelme nem függ azon alkotói szabadság mértékétől, amellyel az alkotója rendelkezett, és hogy ezért e védelem mértéke nem alacsonyabb annál, mint amelyben minden egyéb mű részesül (35.).⁷

A versenytársi keretszerelvénnyel szinte maradéktalanul megvalósítja a fenti *i)–iv)* pontban összeszedett, egyéni, eredeti alkotást eredményező jellegzetességeket. Kisebb eltérés tapasztalható

⁶ I. m. (3).

⁷ Lásd ebben az értelemben: 2011. december 1-jei Painer ítélet, C-145/10, EU:C:2011:798, 97–99. pont.

talható a hátsó burkolat felső sarkainál, amelyek kevésbé lekerekítettek, mint a keretszerelvénnyel, és amelyben magasabb, szögletes kialakítású kétoldali lámpanyílások vannak. A hátsó burkolat felső vízszintes féklámpanyílásánál minimális eltérés figyelhető meg, ami rövidebb, mint a keretszerelvénnyel alkalmazott féklámpanyílás. Mivel a fényképeken a hátsó ajtó hiányzik, ezért az abban futó (vagy nem futó) horony alakja nem állapítható meg. A vezetőfülke feletti tetőelemről hiányzik a logó, ez a különbség azonban szerzői jogi szempontból súlytalan.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a versenytársi keretszerelvénnyel kb. 90%-ban egyezik a megkereső keretszerelvénnyel, ebből következően a versenytársi keretszerelvénnyel a megbízó művének tekintett keretszerelvénnyel másolatának tekinthető. A mű felhasználásához a szerző/szerzői jogosult engedélyre van szüksége.

A megkereső egyéb kérdést nem tett fel az eljáró tanácsnak.

Dr. Bacher Gusztáv, a tanács elnöke
Dr. Kacsuk Zsófia, a tanács előadó tagja
Bárkányi Attila, a tanács szavazó tagja

Összeállította: Barsvári Tímea